

Tukiperhetoiminnan periaatteet

Perhehoitokeskus Pihlaja

(lastensuojelun perhehoito)

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Tukiperhetoiminta sosiaalipalveluna	4
2.1	Tukiperhetoiminnan tarkoitus ja tavoite	5
2.2	Tukiperhetoiminnan saamisen edellytykset	5
3	Hoidettavien määrä ja tukiperheen hyväksymisen edellytykset	6
3.1	Hoidettavien määrä	6
3.2	Tukiperhe	7
4	Tukiperheen valmennus ja arviointi	8
4.1	Tukiperhevalmennus	8
4.2	Läheisverkoston valmennus ja arviointi	9
4.3	Perheselvitys	9
5	Tukiperhetoiminnan prosessi	9
5.1	Tukiperhepaikan hakeminen ja välitys	9
5.2	Tukiperhehakemuksen voimassaolo	10
6	Tukiperhetoimintaa määrittävät sopimukset, suunnitelma ja valvonta	10
6.1	Asiakassuunnitelma	10
6.2	Tukiperhesopimus	10
6.2.1	Tukiperhesopimuksen sisältö	11
6.2.2	Irtisanominen ja purkaminen	11
6.3	Tukiperhetoiminnan valvonta	12
6.4	Perhehoitajarekisteri	12
7	Tukiperheen velvollisuudet	12
7.1	Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus	12
7.2	Ilmoitusvelvollisuus	13
7.3	Ilmoittamisvastuu	13
7.4	Raportointivastuu	13
8	Tukiperheelle maksettavat korvaukset ja etuudet sekä verotus	14
8.1	Hoitopalkkio	14
8.1.1	Korotettu palkkio	14
8.1.2	Korotetun palkkion kriteerit	14
8.2	Kulukorvaus	15
8.3	Tukiperheelle maksettavat korvaukset tukiviikonlopun peruuntuessa	15
8.4	Verotus	15
9	Tukiperheen oikeudet ja sosiaaliturva	16
9.1	Tukiperheen oikeus saada lapsesta tietoa	16

9.2	Tukiperheen tapaturmavakuutus	16
9.3	Tukilapsen tapaturmavakuutus.....	16
10	Tukiperheen tuki	17
10.1	Yksilöllinen tuki.....	17
10.2	Ryhmämuotoinen tuki	17
11	Lapsi tukiperheessä	18
11.1	Lapsen lääkkeet ja reseptit.....	18
11.2	Tukiperheen kotivakuutus.....	18
11.3	Lapsen kanssa matkustaminen	18
11.4	Sosiaalinen media	18

1 Johdanto

Perhehoitokeskus Pihlaja on Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen (Keusote) lastensuojelun, ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden perhehoidon yksikkö, johon kuuluu Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula.

Tukiperhetoiminnan periaatteet sisältää tietoa tukiperhetoiminnan käytännöistä ja menettelytavoista sekä tuen muodoista. Periaatteet on laadittu Keusoten lastensuojelun- ja perhesosiaalityön palvelukriteereiden mukaan. Tukiperhetoiminnan periaatteet on tarkoitettu perhehoitokeskuksen työntekijöille, alueen työntekijöille sekä tukiperheille.

Pihlajassa tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori organisoii Keusoten vapaaehtoistoiminnan kautta järjestettävää lastensuojelun ja perhesosiaalityön tukiperhetoimintaa, koordinoi lasten tukiperhehakemuksia sekä toimii vastuutyöntekijänä Pihlajan tukiperheille.

Keusotessa on nimetty työntekijöistä tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnan yhdyshenkilöitä, jotka kehittävät yhdessä Pihlajan palvelukoordinaattoreiden kanssa tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa.

2 Tukiperhetoiminta sosiaalipalveluna

Lasten ja nuorten tukiperhetoiminta on Sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Sosiaalihuoltolain 28§:n mukaan erityistä tukea tarvitsevalle lapselle voidaan järjestää tukiperhe lapsen terveyden tai kehityksen turvaamiseksi. Keusotessa tukiperhetoimintaa voidaan myöntää myös muille kuin erityistä tukea tarvitsevalle lapselle, kunhan hänellä on asiakkuus perhesosiaalityössä tai lastensuojelussa. Tukiperhetoimintaa voidaan järjestää myös Sosiaalihuoltolain 11§ mukaisesti mm. sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi, lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi sekä tuen tarpeessa olevien henkilöiden läheisten tukemiseksi.

Tukiperhe on erityisesti lapsen tukena hänen terveytensä ja kehityksensä turvaamiseksi. Tukiperheen tarpeen voi aiheuttaa lapsen erityishoidettavuus, maahanmuuttajatausta/kulttuuriin sopeutuminen, lapsen perhettä äkillisesti kohdannut kriisi tai perheen muu vaikea elämäntilanne, jolloin lapsi tarvitsee korvaavaa hoitoa perheympäristössä. Tukiperhetoiminta toteutetaan Pihlajassa vapaaehtoisten tukiperheiden toimesta.

Mikäli Pihlajasta ei löydy tukiperhettä, lapsen asioista vastaava työntekijä huolehtii mahdollisesta ostopalvelusta itsenäisesti yhdessä lastensuojelun tai perhesosiaalipalveluiden esihenkilöiden kanssa. Pihlaja ei hae lapselle tukiperhettä yksityisten palveluntuottajien kautta.

2.1 Tukiperhetoiminnan tarkoitus ja tavoite

Tukiperhetoiminnan tavoitteena on olla ensisijaisesti lapsen tukena. Lapselle muodostuu mahdollisuus muodostaa nykyisten ihmissuhteiden rinnalle läheisiä ihmissuhteita sekä korvaavia kokemuksia perheympäristössä. Tukiperhetoiminta pyrkii edistämään lapsen hyvinvointia sekä tukemaan kasvua ja kehitystä.

Tukiperhetoiminta on tarkoitettu pääsääntöisesti 3–12-vuotiaille lapsille. Mikäli lapsen tilanne sitä vaatii, voidaan tukiperhettä poikkeustilanteissa tarjota alle 3-vuotiaille lapsille. Tarvittaessa alle 3-vuotias lapsi voi aloittaa tukiperheessä myös siinä tapauksessa, jos hänen vanhempi sisaruksensa aloittaa samassa tukiperheessä ja lapsen vastuutyöntekijä sekä vanhempi arvioivat lapsen olevan valmis tukiperheeseen.

Tukiperhetoiminta on määräaikaista ja sen tarvetta on arvioitava vähintään kerran vuodessa. Lapsi käy tukiperheessä yhtenä viikonloppuna kuukaudessa ja mahdollisuuksien mukaan pidemmällä lomilla. Poikkeustilanteissa lapsi voi olla tukiperheessä kahtena viikonloppuna kuukaudessa, mikäli lapsen sosiaalityöntekijä arvioi lapsella olevan vaikeampi elämäntilanne ja tukiperheelle sopii tiheämpi tapaamissuunnitelma. Lapsi voi olla tukiperheessä myös harvemmin kuin kerran kuukaudessa.

Tukiperhetoiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Palvelu tulee kirjata lapsen asiakassuunnitelmaan ja/tai palvelutarpeen arvioon. Toiminnalle asetetaan selkeät ja konkreettiset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.

2.2 Tukiperhetoiminnan saamisen edellytykset

Koska Pihlajan tukiperhetoiminta on Keusoten omaa palvelua, tulee ensisijaisesti tukiperhettä hakea lastensuojelun ja perhesosiaalityön asiakkaille Pihlajan kautta. Omaishoitajan vapaiden ajaksi tukiperhettä haetaan vammaispalveluiden kautta.

Tukiperhepalvelu on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää palvelua. Tukiperhetoiminnalla ennaltaehkäistään esimerkiksi vanhemman uupumista, lapsen sijoitustarvetta tai lastensuojelun asiakkuutta. Tukiperhetoiminnalla ennaltaehkäistään muun muassa lapsen itsetunnon heikentymistä sekä terveyden tai kehityksen vaarantumista. Tukiperhetoiminta mahdollistaa lapselle turvallisen kasvuympäristön, jaksavat aikuiset ja aikuisen huomiota.

Tukiperhepalvelua mietittäessä tulee ensisijaisesti kiinnittää huomiota, miten palvelu vaikuttaa lapsen ja vanhemman väliseen kiintymyssuhteen laatuun sekä lapsen arjen rytmiin ja rikkonaisuuteen. Lapsella on oikeus pysyvyyteen ja vakaisiin olosuhteisiin. Tämän vuoksi lapsi ei voi käydä tukiperheessä arkisin. Lapsi viettää tukiperheessä vapaa-aikaa. Tukiperheellä ei voida myöskään mahdollistaa esimerkiksi vanhemman työssäkäyntiä.

Tukiperheen voi saada:

- Perhesosiaalityön/lastensuojelun asiakas
- Pääsääntöisesti 3–12-vuotias lapsi, jonka huoltaja on tosiasiallisesti yksin vastuussa perheen arjesta, ja voimavarat eivät riitä lapsen hoitoon ja huoltoon
- Lapsen läheisverkosto on kartoitettu
- Tukiperhetoiminnalla tuetaan lapsen suotuisaa kasvua ja kehitystä

Tukiperhetoiminta ei sovellu lapselle, jos

- Lapsella on kaksi vanhempaa tai muita läheisiä aikuisia, jotka voivat säännöllisesti ottaa lapsen luokseen yön yli keskimäärin noin kerran kuukaudessa
- Lapsi tai lapsen perhe aiheuttaa turvallisuushkaa tukiperheelle
- Erityistarpeisen lapsen vanhemmalla on oikeus omaishoidon tukeen ja omaishoitajan vapaapäiviin
- Jos lapsen verkostosta löytyy tukiperheen kaltaisesti toimiva perhe

3 Hoidettavien määrä ja tukiperheen hyväksymisen edellytykset

Pihlaja hyväksyy uudet tukiperheet ja välittää tukiperheitä alueella asuvien lasten työntekijöille. Välityksessä otetaan huomioon lapsen ja hänen perheensä toive tukiperhepaikasta, lapsen työntekijän näkemys sopivasta perheestä sekä tukiperheen valmiudet ja toiveet tukiperheeseen tulevasta lapsesta.

3.1 Hoidettavien määrä

Keusoten lastensuojelun tulosaluekokous yhdessä perhesosiaalityön esihenkilöiden kanssa on määritellyt tukiperheessä olevien lasten määrät. Tapauskohtaista harkintaa voidaan käyttää tilanteissa, jossa on kyse sisaruksista.

Jotta lapsilla on mahdollisuus saada tukiperheessä yksilöllistä huomiota, tukiperheessä voi olla tukiperheviikonlopun/päivän aikana samanaikaisesti hoidettavana:

- enimmillään 3 tuettavaa lasta/yhden vanhemman perhe **tai**
- enimmillään 4 tuettavaa lasta/kahden vanhemman perhe **ja**

- Tukiperheessä voi olla **enintään 5 lasta**. Määrään lasketaan tuettavat lapset (Pihlajasta ja muilta palveluntuottajilta), perheen omat alle kouluikäiset lapset ja lapsenlapset sekä perheessä mahdollisesti asuvat erityishoidettavat.

Pääsääntöisesti lapset ovat samasta perheestä. Samana tukiperheviikonloppuna voi olla lapsia kahdesta eri perheestä, jos siitä erikseen sovitaan yhdessä lasten vanhempien, lasten asioista vastaavien työntekijöiden ja Pihlajan palvelukoordinaattorin kesken, ja päätös on lapsen edun ja toiminnan tavoitteiden mukainen.

Mikäli perhe haluaa useammasta eri perheestä lapsia, jotka käyvät tukiperheviikonlopuilla eri aikaan voi tukiperheellä olla enintään 8 tuettavaa lasta. Tähän lasketaan myös muiden hyvinvointialueiden ja yksityisten palveluntuottajien tuettavat lapset. Tässä tapauksessa tukiperhe sitoutuu ottamaan huomioon yllä olevat kriteerit lasten määrästä, eikä ylitä niitä edes hetkellisesti.

3.2 Tukiperhe

Tukiperheeksi haluavalle tulee antaa riittävästi tietoa tukiperhetoiminnasta. Tukiperhetoiminta on koko perheen yhteinen asia, joten koko perheen tulee hyväksyä ajatus tukiperheeksi ryhtymisestä. Myös tukiperheessä vakituisesti asuvista muista aikuisista pyydetään rikosrekisteriote ja kunnan lausunto suostumuksella ja jokainen henkilö tavataan. Pihlajassa on laadittu seuraavat kriteerit tukiperheenä toimimiseen.

Tukiperheenä voi toimia:

- Täysi-ikäinen
- Henkilö/henkilöt, jotka ovat valmennettuja tehtävään
- Pariskunta tai yksinasuva
- Perhe, jonka kasvuympäristö on lapsiystävällinen
- Perhe, jolla on aikaa, halua ja kykyä toimia lasten kanssa
- Perhe, jonka elämäntilanne ja parisuhde on vakaa

Esteet ryhtyä tukiperheeksi:

- akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- akuutti/toistuva/pitkäaikainen perhesosiaalityön asiakkuus
- akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- akuutti huoltajuuskiista

- kriisi omassa elämäntilanteessa
- vakava sairaus perheessä
- arjenhallinnan vaikeudet perheessä

Ennen toiminnan aloittamista tarkistetaan:

- Mahdolliset lastensuojelun, perhesosiaalityön, aikuissosiaalityön ja perheoikeudellisen yksikön asiakastiedot perheestä
- Rikosrekisteriote alle 18-vuotiaiden kanssa työskenteleviltä (Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä)
- Tarvittaessa henkilöltä pyydetään tarkempia hoitavan lääkärin/hoitajan/terapeutin lausuntoja
- Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (sijoittajakunnat, palveluiden järjestäjät) kysytään yhteistyökokemuksista.

Maantieteelliset etäisyydet

Yleensä tukiperheet sijaitsevat tukilapsen kodista enimmillään 70 km etäisyydellä. Lapsen kodin ja tukiperheen kodin väliset matkakustannukset korvataan tukiperheelle. Tukiperhe kuljettaa lasta mahdollisuuksiensa mukaan ja osallistuu yhteisiin neuvotteluihin.

Perheen keskittyminen tiettyyn toimintaan

Tukiperhe toimii pääsääntöisesti ainoastaan tukiperheenä, joten yhtäaikaista eri toimeksiantoja (sijaisperhe ja tukiperhe) harkitaan huolellisesti. Mikäli perhe toimii vastaanottoperheenä, tukiperhetoiminnan kautta hoidettavat lapset lasketaan perhehoidon hoidettavien lukumäärään. Lasta ei voida sijoittaa tukiperheeseen sijoituspäätöksellä, mutta hän voi väliaikaisesti olla tukiperheessä, jolloin noudatetaan läheisverkostoon asuttamisen ohjetta. Läheisverkostoon asuttamisesta on tehty erillinen Keusoten sisäinen ohje.

4 Tukiperheen valmennus ja arviointi

4.1 Tukiperhevalmennus

Perhehoitokeskus järjestää tukiperhetoiminnasta kiinnostuneille perheille valmennuksen. Jokainen uusi tukiperheeksi ryhtyvä osallistuu valmennukseen, ellei tukiperhe ole käynyt valmennusta jo muualla, ja siitä on saatu vahvistus Pihlajaan valmennuksen järjestäneeltä taholta. Jos perheessä on kaksi vanhempaa, molemmat aikuiset valmennetaan tehtävään,

eikä tukiperheenä voi silloin toimia yksin. Tukiperhevalmennus on prosessi, jonka aikana sekä perhe että kouluttajat voivat arvioida perheen valmiuksia ja halukkuutta ryhtyä tukiperheeksi. Perhe arvioi valmennuksen aikana myös omia mahdollisuuksia sitoutua toimintaan.

Perhehoitokeskus Pihlaja järjestää vähintään 2–3 tukiperhevalmennusta vuosittain. Tukiperhevalmennuksen kesto on noin 12 h.

4.2 Läheisverkoston valmennus ja arviointi

Lapsen läheisistä (isovanhemmat, omien vanhempien sisarukset ja omat sisarukset) ei enää tehdä virallisia tukiperheitä, eikä heitä valmenneta eikä heille tehdä Pihlajan toimesta perheselvitystä, taustojen ja dokumenttien tarkistamista eikä tukiperhesopimusta, vaan ratkaisun tekee lapsen sosiaalityöntekijä. Ohje koskee myös ko. läheisiä uusperheiden kautta. He voivat toimia tukiperheen kaltaisesti ja heille voidaan tietyin kriteerein maksaa kulukorvausta Oiman kautta. Muut lapsen läheiset (ei koske edellä mainittuja lähisukulaisia) voivat joko toimia samoilla kriteereillä tukiperheen kaltaisesti tai osallistua Pihlajan arviointi- ja valmennusprosessiin ja ryhtyä virallisiksi tukiperheiksi.

Tukiperheen kaltaisesti toimiville läheisperheille (käytetään ohjeessa nimeä läheisperhe) palkkiota ei makseta, ainoastaan kulukorvaus. Läheisperheille voidaan maksaa kulukorvausta korkeintaan 3 pv/kk. Lisäpäiviä ei myönnetä.

4.3 Perheselvitys

Ennen tukiperhevalmennusta tai sen jälkeen perhettä tavataan heidän kotonaan, jossa arvioidaan koko perheen ja kodin olosuhteiden soveltuvuutta tukiperhetoimintaan. Tarvittaessa perhettä tavataan uudestaan. Perheselvitys tehdään kaikille perheille, jotka haluavat ryhtyä tukiperheeksi, vaikka valmennus olisi käyty muualla. Perheen vanhempien ja tukiperheen kodissa asuvien aikuisten osalta pyydetään rikosrekisteriotteet. Perheselvityksen tekee tarvittaessa työpäri Pihlajasta.

5 Tukiperhetoiminnan prosessi

5.1 Tukiperhepaikan hakeminen ja välitys

Pihlaja rekrytoi ja valmentaa tukiperheeksi haluavia perheitä. Alueen perhesosiaalityön työntekijä tai lastensuojelun sosiaalityöntekijä arvioi, että lapsi tarvitsee tukiperhettä. Keusotessa tukiperhettä haetaan ensisijaisesti Pihlajan kautta. Lapsen asioista vastaava työntekijä tekee tukiperhehakemuksen Omniin yhdessä lapsen huoltajien kanssa sopivan tukiperheen etsimistä varten. Sekä sosiaalihuoltolaki (32§), että lastensuojelulaki (5§ ja 20§) velvoittavat viranomaisstahoa selvittämään lapsen mielipiteen ja ottamaan sen huomioon sosiaalihuoltoa tai lastensuojelua järjestettäessä ja toteutettaessa.

Tukiperhetoiminnan onnistumisen edellytyksenä on, että myös lapsi haluaa saada itselleen tukiperheen. Lapsen toiveita tukiperheen suhteen voi lisätä tukiperhehakemukseen.

Pihlajassa hakemus käsitellään ja valitaan lapselle sopiva tukiperhe. Tukiperheeseen otetaan yhteyttä ja esitellään lapsi heille. Jos tukiperhe on valmis vastaanottamaan lapsen, Pihlajan työntekijä ottaa yhteyttä tilauksen tehneeseen työntekijään ja esittelee mahdollisen tukiperheen. Pihlajan työntekijä huolehtii lapsen, lapsen perheen ja tukiperheen tutustumistapaamisista ja tukisuhteen aloittamisesta yhdessä lapsen vastuutyöntekijän kanssa. Tukiperhetoiminnan alkaessa järjestetään aloituspalaveri, jossa ovat paikalla lapsi, lapsen huoltajat, tuleva tukiperhe ja mahdolliset muut henkilöt ja käydään läpi tukiperhetoiminnan tavoitteet ja käytännön asiat.

Lapsen asioista vastaava työntekijä tekee päätöksen tukiperhetoiminnan aloittamisesta, jonka perusteella Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori tekee perheen kanssa tukiperhesopimuksen. Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori näkee lapsen tukiperhepäätöksen Keusoten asiakastietojärjestelmästä.

5.2 Tukiperhehakemuksen voimassaolo

Tukiperhehakemus on Pihlajassa voimassa lapselle tehdyn päätöksen mukaisen määräajan. Mikäli lapsen tai hänen perheensä tukiperhetarve raukeaa ennen sopivan tukiperheen löytymistä, alueen työntekijä peruu hakemuksen.

6 Tukiperhetoimintaa määrittävät sopimukset, suunnitelma ja valvonta

6.1 Asiakassuunnitelma

Lapset, joille myönnetään tukiperhe, ovat lastensuojelun tai perhesosiaalityön asiakkaita. Tukiperheessä käyvästä lapsesta tehdään asiakassuunnitelma ja se tarkistetaan säännöllisesti. Tukiperheiden toivotaan osallistuvan lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluun. Asiakassuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Asiakassuunnitelman perusteella alueella tehdään päätös tukiperhepalvelun jatkosta ja kopia tukiperhepäätöksestä lähetetään lapsen huoltajille. Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori näkee päätöksen Keusoten asiakastietojärjestelmästä.

6.2 Tukiperhesopimus

Tukiperhesopimus tehdään perheen kanssa tukisuhteen alkaessa, kun tukiperhetoiminnasta on tehty päätös asiakastietojärjestelmään. Sopimus tehdään

jokaisen tukiperheeseen tulevan lapsen osalta erikseen. Tukiperhesopimus on tukiperhoidon keskeinen asiakirja, jossa tukiperhe ja Perhehoitokeskus Pihlaja sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet.

6.2.1 Tukiperhesopimuksen sisältö

- Sopijaosapuolet
- Tukiperheessä oleva henkilö
- Lapsen asioita hoitava henkilö alueella
- Sopimuksen voimassaoloaika
- Palkkionsaaja
- Tukiperheelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvausten määrä
- Tukiperheessä olevan lapsen oikeudet
- Tukiperheen velvoitteet
- Tukiperheen vaitiolovelvollisuus ja salassapito
- Tukiperheen vakuutusasiat
- Tukiperheen tuki sekä perheen yhdyshenkilö Pihlajassa
- Tukiperheelle tarjottava koulutus ja valmennus sekä niiden toteuttaminen
- Tapaamissuunnitelma
- Tukiperhesopimuksen irtisanominen
- Liitteenä tukiperhetoimintaan liittyviä lakipykäläitä
- Allekirjoitukset

Palkkio, kulukorvaus ja kilometrikorvaukset maksetaan lapsikohtaisesti tukiperheen toiselle aikuiselle. Sopimuksen allekirjoittavat perheen molemmat aikuiset.

6.2.2 Irtisanominen ja purkaminen

Mikäli tukiperhe joutuu lopettamaan tukiperhetoiminnan ennen päätöksen umpeutumista, perhe ilmoittaa asiasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Perhehoitokeskus Pihlajaan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattorille ja lapsen asioita hoitavalle työntekijälle. Kun tukiperhepalvelu perheessä päättyy, varataan aikaa lopetustyöskentelylle mahdollisuuksien mukaan 3–6 kuukautta, jotta tukiperhesuhde lapsen ja tukiperheen välillä ei lopu liian äkillisesti. Yhdessä sovitaan, kuka kertoo asiasta lapsen huoltajalle, tukiperhe vai Keusoten työntekijä. Lapsen muuttaessa toiselle paikkakunnalle, tukiperhepalvelun tarve arvioidaan lapsen uudessa kotikunnassa. Mikäli kunta sijaitsee Pihlajan alueen ulkopuolella, kyseisen lapsen tukiperhesopimus raukeaa Pihlajassa. Tukisuhdetta voidaan jatkaa uudesta kotikunnasta, mikäli näin arvioidaan ja tukiperhe on suostuvainen siirtymään toiselle hyvinvointialueelle tai palveluntuottajalle.

Jos tukiperhe tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos asiassa ei päästä yhteiseen ymmärrykseen tukiperheen, lasten huoltajien sekä tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattorin kanssa, tukiperhepalvelu voidaan päättää Keusoten toimesta välittömästi.

6.3 Tukiperhetoiminnan valvonta

Tukiperhetoiminnan valvontatehtävä jakautuu lapsen asioita hoitavalle taholle ja Pihlajaan. Tukiperhetoiminnan valvonta kuuluu osana työntekijöiden työtehtäviin. Pihlaja vastaa ennakkolisesta valvonnasta: tukiperheiden valmennuksesta ja perheselvityksestä, tukiperheiden hyväksymisestä ja sopivan perheen valinnasta tukiperhettä tarvitsevalle lapselle sekä tukiperheelle annettavasta tuesta. Rikosrekisteriotteet tarkistetaan uuden tukisuhteen alkaessa, mikäli edellisen rikosrekisterin tilaamisesta on kulunut yli 5 vuotta. Lapsen asioista vastaava työntekijä valvoo lapsen edun toteutumisesta tukisuhteen aikana. Tämän lisäksi hän vastaa tukiperhepalvelun päätöksestä sekä siitä, että lapsi saa muut tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Tukiperhesopimuksen mukanaan tuomista velvoitteista vastaa sopijaosapuolena Pihlaja sekä tukiperhe.

Tilanteessa, jossa tukiperheessä käyvästä lapsesta on tehty esimerkiksi lastensuojeluilmoitus liittyen tukiperheeseen tai jollekin osapuolelle on syntynyt huoli lapsen olosuhteista tukiperheen kodissa, tehdään valvontakäynti kyseiseen tukiperheeseen. Työparina valvontakäynnillä ovat lapsen asioita hoitava työntekijä alueelta ja tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori.

6.4 Perhehoitajarekisteri

Pihlaja ylläpitää henkilörekisteriä perhehoidon järjestelmä Oimassa, johon jokainen Pihlajan perhehoitajaksi tai tukiperheeksi hakeutuva lisätään. Keusote vastaa rekisteriselosteen laatimisesta ja julkisesta saavutettavuudesta.

7 Tukiperheen velvollisuudet

7.1 Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus

Tukiperheellä on oikeus saada tuettavasta lapsesta kaikki tarpeellinen tieto tukiperhetoiminnan toteuttamiseksi. Tukiperhettä sitoo vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto sekä asiakastietojen salassapito (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023, 4 §, 5 §). Tukiperhe ei voi antaa tuettavasta lapsesta ja hänen perheestään tietoja sivullisille tukisuhteen aikana tai sen päätyttyä. Tukiperhe ei myöskään saa käyttää saamiaan tietoja oman tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Tukiperheet allekirjoittavat vaitiolositoumuksen ennen tukisuhteen aloittamista.

Tukiperheen tulee säilyttää kaikki lapseen liittyvät asiakirjat lukitussa paikassa. Tukiperhesuhteen päätyttyä nämä asiakirjat tulee hävittää asianmukaisesti, esimerkiksi palauttamalla ne lapsen asioista vastaavalle työntekijälle.

7.2 Ilmoitusvelvollisuus

Tukiperheellä on tukiperhesopimuksen myötä lain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelulain nojalla, mikäli tukiperheellä nousee huoli lapsen terveyden tai kehityksen vaarantumisesta joko lapsesta tai perheestä johtuvista seikoista. Tukiperhe tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen lapsen asioista vastaavalle työntekijälle tai tarvittaessa sosiaalipäivystykseen iltaisin ja viikonloppuisin. Keski-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystykseen saa yhteyden hätänumeron 112 kautta tai soittamalla numeroon: 019 711 0721.

Tukiperhe voi tehdä huoli-ilmoituksen lapsesta myös sosiaalihuoltolain nojalla, vaikka huoli ei olisi akuutti. Tällöin kannattaa pyytää suostumus yhteydenoton tekemiseen huoltajalta tuen tarpeen arvioimiseksi. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen virka-aikaiseen sosiaalipäivystykseen saa yhteyden soittamalla numeroon: 019 226 0400.

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös sähköisesti osoitteessa www.keusote.fi.

7.3 Ilmoittamisvastuu

Tukiperheellä on vastuu ilmoittaa tukiperheessä tapahtuneista muutoksista (esimerkiksi vakava sairastuminen, muutto) Pihlajan palvelukoordinaattorille ja tarvittaessa myös lapsen asioista vastaavalle työntekijälle. Jotta Pihlajassa voidaan varmistaa tukiperhetoiminnan valvontavastuu, tukiperheen on ilmoitettava, jos perheeseen sijoitetaan uusia lapsia, heille aloitetaan uusia tukisuhteita muun toimijan kanssa, tukiperheen elämässä ja hänen perheessään tapahtuu elämänmuutoksia (esimerkiksi parisuhteen muutokset, biologisen lapsen syntymä tai perheenjäsenen kuolema). Tukiperheessä olevan lapsen tapaturmista tulee ilmoittaa Pihlajaan seuraavana arkipäivänä, jotta tapaturmailmoitus voidaan tehdä. Väkivallanteosta tai muista vahingoista tulee aina ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle työntekijälle ja Pihlajaan.

7.4 Raportointivastuu

Tukiperhetoiminta on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, joten tukiperheillä on velvollisuus raportoida tukitapaamisista. Jotta lapsen työntekijä pystyy arvioimaan lapsen tilannetta kokonaisvaltaisesti, tukiperhe toimittaa raportin lapsesta vähintään kolmen kuukauden välein. Lapsen huoltajalla on oikeus nähdä lasta koskevat asiakirjat pyydettyä ja aloituspalaverissa käydään läpi tukiperheen rooli tukiperhepalvelun aikana. Raportti tehdään lapsikohtaisesti sähköisen Oima-järjestelmän kautta, jonne tukiperhe kirjautuu pankkitunnuksilla. Pihlajan tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori tallentaa raportin lapsen asiakastietojärjestelmään Keusotessa.

8 Tukiperheelle maksettavat korvaukset ja etuudet sekä verotus

Palkkiot ja kulukorvaukset vahvistetaan vuosittain Keusoten aluehallituksessa.

Tukiperhe ilmoittaa toteutuneet päivät kuukausittain Pihlajaan Oiman kautta sähköisesti. Ilmoitus tulee tehdä seuraavan kuukauden 4. päivään mennessä. Ilmoituksen perusteella tukiperheelle maksetaan palkkio ja kulukorvaus sekä km-korvaus takautuvasti. Maksupäivä on kuukauden viimeinen arkipäivä ja palkkalaskelma tulee verkkopankkiin.

8.1 Hoitopalkkio

Vaikka tukiperhetoiminta toteutetaan vapaaehtoisten henkilöiden toimesta, Pihlaja maksaa tukiperheille hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Hoitopalkkio on korvausta tukiperheessä käyvän lapsen hoitamisesta. Hoitopalkkio ei ole palkkaa vaan työkorvausta.

8.1.1 Korotettu palkkio

Lapsen hoidosta voidaan maksaa korotettua palkkiota hoidon erityisen vaativuuden ja sitovuuden takia. Korotetun palkkion saaminen edellyttää, että tukiperheelle aiheutuu tavallista suurempaa vaativuutta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta ja huolenpidosta verrattuna vastaavan ikäiseen terveeseen tai erityistä tukea tarvitsevaan lapseen.

Korotettu palkkio on harkinnanvarainen tuki. Pihlajan palvelukoordinaattori yhdessä lapsen asioista vastaavan työntekijän kanssa määrittelee, maksetaanko lapsesta korotettua palkkiota. Lapsen hoidon vaativuus ja sitovuus eivät aina ole todettavissa ja arvioitavissa tukiperhetoiminnan alkaessa sopimusta tehtäessä. Lapsen erityishoidettavuutta tarkastellaan pitkin lapsen tukiperhepalvelua ja tarvittaessa tehdään uusi sopimus korotetusta palkkiosta.

8.1.2 Korotetun palkkion kriteerit

Työntekijöiden arvioidessa korotettua palkkioita selvitetään muun muassa lapsen mahdollisesti saama Kelan vammaistuki ja sen taso. Kelan maksama vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään lapsen tarvitseman erityishoidon perusteella: perusvammaistuki, korotettu vammaistuki ja ylin vammaistuki. Tukiperheelle voidaan maksaa korotettua palkkiota esimerkiksi silloin, kun lapsesta on myönnetty huoltajalle korotettua tai ylintä vammaistukea, lapsi on vähintään kahden lapsen paikalla päivähoitossa tai muusta erityisestä syystä. Korotetun palkkion myöntämistä arvioitaessa tulee ottaa huomioon, kuinka lapsen hoito työllistää tukiperhettä. Lapsen mahdolliset diagnoosit eivät määrittele korotettua palkkiota.

8.2 Kulukorvaus

Kulukorvauksella katetaan tukiperheessä käyvistä lapsesta aiheutuvia kustannuksia, eikä tukiperheelle makseta erikseen lapsesta aiheutuneita kuluja, kuten pääsylippuja tai harrastuskuluja. Kulukorvauksen katsotaan kattavan esimerkiksi ruokakustannukset, lapsen tarvitsemat vaipat, uimahalliliput tms. Mikäli tukiperhe haluaa viedä lapsen kalliimpiin tapahtumiin tai esimerkiksi huvipuistoon, joita kulukorvaus ei kata, tulee niiden maksu tukiperheen maksettavaksi. Lapsen vanhempaa ei voi velvoittaa osallistumaan maksuihin. Muutoin lapsen kustannukset, kuten vaatteet ja henkilökohtaiset lääkkeet kuuluvat lapsen huoltajalle.

Kulukorvauksen lisäksi erikseen voidaan korvata:

- Lapsen tutustuminen tulevaan tukiperheeseen: lapsen viettämät päivät korvataan mahdolliselle tulevalle tukiperheelle, mikäli lapsen huoltaja tai muu hoitaja ei ole paikalla.
- Ei-tavanomaiset menot, kuten sairaanhoidosta aiheutuneet yllättävät kulut tms.

Tukiperhetoiminnan matkakorvaukset korvataan valtion matkustussäännön mukaisesti.

- Lapsen hausta ja viennistä aiheutuneet kulut lapsen kodin ja tukiperheen kodin välillä maksetaan tukiperheelle. Lapsen kuljettamisesta kouluun tai päiväkotiin ei makseta.
- Matkakustannukset asiakassuunnitelmaneuvoitteluihin maksetaan tukiperheelle.
- Lapsen tutustuminen tulevaan tukiperheeseen: tulevalle tukiperheelle maksetaan kilometrit tutustumiseen liittyviin ajoihin.

8.3 Tukiperheelle maksettavat korvaukset tukiviikonlopun peruuntuessa

Tukiperheelle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta vain niiltä päiviltä, kun lapsi on ollut hoidossa tukiperheessä. Mikäli tukiperhevanhempi tai lapsi sairastuu kesken tukiperheviikonlopun ja lapsen hoito keskeytyy, palkkio ja kulukorvaus maksetaan vain niiltä päiviltä, kun lapsi on ollut tukiperheessä hoidossa. Mikäli lapsen tulo tukiperheeseen peruuntuu, palkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

8.4 Verotus

Verottaja rinnastaa tukiperhetoiminnan perhehoitoon. Kaikki tukiperheelle maksetut korvaukset (palkkio, kulukorvaus, erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset) ovat veronalaisia (työkorvausta). Tukiperhe hankkii perhehoitajan verokortin. Verokorttia ei tarvitse toimittaa mihinkään, vaan Oima hakee sen automaattisesti verottajan tiedoista. Maksajan on toimitettava suorituksista ennakonpidätys perhehoitajan palkkiolle annetun

verokortin mukaisesti, ellei saaja ole ennakoperintärekisterissä. Maksaja ilmoittaa suoritukset tulorekisteriin, ellei saaja ole ennakoperintärekisterissä.

Tukiperhe tarkistaa veroilmoituksen ja tekee tarvittaessa korjauksia. Veroilmoituksella näkyy automaattisesti kulukorvauksen suuruinen vähennys. Jos tukiperheelle on aiheutunut kuluja enemmän kuin on korvattu, voi tukiperhe vaihtoehtoisesti vaatia vähennettäväksi todellisten kulujen ja kulukorvauksen erotusta. Tällöin on esitettävä pyydettyä selvitys kaikista kuluista, myös kulukorvaukseen sisältyvistä kuluista, joten kaikki tukiperhetoimintaan liittyvät kuitit on säilytettävä.

Erikseen maksetut matkakustannusten korvaukset eivät tule veroilmoitukselle automaattisesti vähennykseksi, vaan kuluja on vaadittava vähennettäväksi itse. Vähennyksen määrä verottajalla voi olla eri kuin Pihlajassa maksettu määrä.

Tukiperheenä voi myös toimia toiminimellä tai ammatinharjoittajana. Toiminimellä toimiva tukiperhe maksaa itse ennakoveronsa ennakoverolipulla (Ennakoperintälaki 1996, 25.2 §). Verotuksen yhteydessä tukiperheeltä peritään palkkiosta sairauspäivärahamaksu, joka sisältyy ennakonpidätykseen (Sairausvakuutuslaki 2004) ja palkkion osalta työntekijän eläkevakuutusmaksu. Osakeyhtiön kautta ei voi toimia tukiperheenä.

Lisätietoa tukiperheiden ja perhehoitajan verotuksesta saa verottajan nettisivuilta.

9 Tukiperheen oikeudet ja sosiaaliturva

9.1 Tukiperheen oikeus saada lapsesta tietoa

Jotta tukiperhe voi hoitaa lasta kyseisen lapsen edun mukaisesti, sosiaalihuollon järjestäjällä tai toteuttajalla on lain mukaan oikeus antaa tukiperheeseen tulevasta lapsesta välttämättömiä tietoja tukiperheelle lapsen hyvän hoidon turvaamiseksi (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023, 56 §).

9.2 Tukiperheen tapaturmavakuutus

Tukiperhepalvelua järjestävällä kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta vakuuttaa vapaaehtoistyössä olevia henkilöitä. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue ei ole vakuuttanut tukiperhettä tapaturman varalta.

9.3 Tukilapsen tapaturmavakuutus

Tuettava lapsi on vakuutettu tapaturman varalta ja vakuutus on voimassa silloin, kun lapsi on tukiperheen luona. Vakuutusyhtiönä toimii LähiTapiola. Mikäli lapselle sattuu tapaturma tukiviikonlopun aikana, on tukiperheen ilmoitettava siitä seuraavana arkipäivänä

Pihlajan palvelukoordinaattorille tai päivystyspuhelimeen, jotta tapaturmailmoitus saadaan tehtyä. Pihlajan työntekijä täyttää ja lähettää vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiöön.

Jos lapsen vamma vaatii hoitoa, tukiperheillä on käytettävissäsi LähiTapiolan kumppanit Terveystalo, Mehiläinen, Pihlajalinna tai Aava. Kiireellisissä tapauksissa voi mennä mihin tahansa päivystävään lääkäriin. Hoitoon voi hakeutua myös iltaisin ja viikonlopun aikana. Kulut jäävät pääsääntöisesti ensin tukiperheen maksettavaksi, mutta ne ilmoitetaan myöhemmin LähiTapiolaan ja niistä on oikeus saada korvaus.

10 Tukiperheen tuki

Perhehoitokeskus Pihlaja vastaa tukiperheiden tuesta lapsen tukiperhesuhteen aikana. Tukimuodot voidaan jakaa yksilölliseen tukeen ja ryhmämuotoiseen tukeen.

10.1 Yksilöllinen tuki

Tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori Pihlajassa toimii yhdyshenkilönä tukiperheasioissa. Perhe voi olla tarvittaessa yhteydessä työntekijään ja hakea tukea tukiperhesuhteeseen liittyvissä kysymyksissä. Mikäli tukiperhe on käynyt Pihlajan sijaisperheille suunnatun PRIDE-valmennuksen ja on aloittamassa myöhemmin Pihlajan kautta sijaisperhetoiminnan, pyritään tukiperhesuhteen aikana käymään tukiperheen kotona tukikäynnillä.

Pihlajasta tarjottavan tuen ohella tukiperheellä on kontakti lapsen asioista vastaavaan työntekijään ja lapselle järjestetään säännöllisesti asiakassuunnitelmaneuvottelu, johon tukiperheen toivotaan osallistuvan tarvittaessa. Tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattori Pihlajasta osallistuu kunnassa järjestettäviin tukiperhepalaveriin tarvittaessa.

Tukisuhteeseen liittyvissä kriisitilanteissa tukiperheellä on mahdollisuus tavata tukiperhetoiminnan palvelukoordinaattoria.

10.2 Ryhmämuotoinen tuki

Tukiperheille tarjotaan Pihlajan toimesta ryhmätoimintaa, jossa tukiperhe saa vertaistukea ja apua tukiperhesuhteessa esille tuleviin haasteisiin. Tukiperheiden tapaamiset ovat mahdollisuuksien mukaan eri puolilla Pihlajan aluetta. Tukiperheiden tapaamisiin voidaan kutsua myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Pihlaja järjestää myös täydennyskoulutusta tukiperheille ja virkistystä perheille 1–2 kertaa vuodessa. Virkistys voi olla esimerkiksi yhteinen teatteriretki, urheilutapahtuma, huvipuisto, talvirieha, kesäpäivä, pikkujoulu ym.

11 Lapsi tukiperheessä

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen läsnä ollessa tulee välttää karkeaa kielenkäyttöä, liian kovia rangaistuksia tai asiattomia tekoja.

Tukiperheeltä edellytetään ehdotonta raittiutta alkoholin ja muiden päihteiden käytön suhteen siltä ajalta, kun lapsi on tukiperheessä eikä tukiperhe voi käyttää pienäkään määrää alkoholia tukiviikonlopun aikana. Mikäli tukiperheen vanhemmat tai muut henkilöt tupakoivat, sen tulee tapahtua ulkona eikä lasten lähettyvillä.

11.1 Lapsen lääkkeet ja reseptit

Mikäli lapsella on lääkkeitä, tulee tukiperheen hoitaa lapsen lääkitys reseptin mukaisesti. Mikäli tukiperhe on epävarma lapsen lääkkeiden antamisesta, kannattaa pyytää lapsen huoltajalta resepti nähtäväksi.

11.2 Tukiperheen kotivakuutus

Tukiperheen on hyvä ottaa yhteyttä omaan vakuutusyhtiönsä ja tarkistaa, kattaako tukiperheen kotivakuutus tuettavan lapsen aiheuttamat tavaravahingot. Tukiperhe voi myös vakuuttaa erikseen omistamiaan arvokkaampia esineitä vahingon varalle. Pihlaja ei maksa lapsen aiheuttamia omaisuusvahinkoja eikä omavastuusuutta. Mahdollisen lapsen aiheuttaman vahingon vahingonkorvausvastuuta selvittäessä tarkastellaan tukiperheessä käyvän henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, tukiperheen vastuuta ja valvontavelvollisuutta hoidossaan olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta. Vahingonkorvausta voidaan myös sovittaa, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuus ja muut olosuhteet.

11.3 Lapsen kanssa matkustaminen

Mikäli tukiperhe matkustaa tukiperheessä käyvän lapsen kanssa ulkomaille, tulee tukiperheen hankkia lupa lapsen kanssa matkustamiseen lapsen huoltajalta. Esimerkiksi laivayhtiöiden ja lentoyhtiöiden sivuilta voi löytää valmiita lomakepohjia lapsen matkustamiseen liittyen.

11.4 Sosiaalinen media

Tuettavien lasten askareita on kiva kuvata, mutta tukiperheen on otettava huomioon, että myös alaikäisellä lapsella on oikeus yksityiselämän suojaan. Julkaistavissa kuvissa lapsi ei saa olla tunnistettava, eikä lapsen nimeä saa mainita. Myöskään esim. kasvojen päälle

laitettava hymiö ei ole riittävä. Yksi tapa on rajata kuva niin, että lapsesta näkyy vain osa esim. jaloista. Lasten kuvien jako myös ryhmäviesteissä, esim. WhatsAppissa on kielletty.

Somessa kuvat säilyvät ikuisesti ja saattavat vaikuttaa lapsen elämään ja maineeseen myöhemmin. Tukiperheen tulee olla tarkka, koska hänen toimimisestaan tukiperheenä voidaan helposti päätellä, että kuvassa oleva henkilö on hoidettava ja siten sosiaalihuollon asiakas. Tukiperheen kannattaa muistaa hyvät sosiaalisen median käytöstavat ja toimia lapselle esimerkkinä sosiaalisessa mediassa. On hyvä tiedostaa, että tuettava lapsi ja hänen huoltajansa voivat seurata tukiperheenä toimivan henkilön avoimia some-tilejä.